

Telen met toekomst is door PPO en DLV Plant bv ontwikkeld in opdracht van LNV

Nieuwsbrief nr. 2

juli 2004

Inhoud:

- ☞ **Best practices bemesting in de maak**
- ☞ **Akkerbouw & Vollegrondsgroente**
  - [Succesvolle demodag 'Maïs in beweging'](#)
  - [Strategie Masterplan Phytophthora overgenomen door Tmt](#)
  - [Tmt zoekt oplossingen fosfaatgehalten i.s.m. waterschap Brabantse Delta](#)
  - [Brochure duurzaam telen van industriegroenten](#)
- ☞ **Bloembollen**
  - [Deelnemers vergelijken gebruik vuurwaarschuwingssysteem in lelie](#)
  - [Proef beregenen van lelies m.b.v. tensiometer](#)
- ☞ **Boomteelt**
  - [Roofmijten nu ook toegepast in laanbomen](#)
  - [Demobijeenkomst op laanboomkwekerij toont geïntegreerde gewasbescherming](#)
- ☞ **Fruitteelt**
  - [Oorwurm sparen als best practice](#)
- ☞ **Glastuinbouw**
  - [Samen werken aan geïntegreerde bestrijding in chrysant](#)

Best practices bemesting in de maak

Binnen Telen met toekomst werken 31 groepen volgens het principe van een 'goede landbouwpraktijk'. Het vizier is gericht op de best mogelijke duurzame maatregelen. Alleen wat zijn de beste maatregelen? In navolging van best practices gewasbescherming worden voor de sectoren akkerbouw, vollegrondsgroenten, bloembollen en boomteelt samen met LTO ook best practices bemesting opgesteld.

De best practices bemesting is een overzicht van beschikbare technieken en strategieën voor een meer duurzame bemesting. Per maatregel wordt beschreven hoe deze werkt, wat het effect is op de milieubelasting, wat eventuele belemmeringen zijn en in hoeverre de methode al in de praktijk gebruikt wordt. De best practices worden binnenkort eerst nog besproken met klankbordgroepen van telers en zullen dan in handboekvorm en op het web verschijnen.

De best practices gewasbescherming worden al volop binnen Telen met toekomst gebruikt. Ze vormen geen blauwdruk van hoe een bedrijf moet werken maar dienen als basis voor het opstellen van een gewasbeschermingsplan. Meer informatie bij Janjo.deHaan@wur.nl

Up

Akkerbouw & Vollegrondsgroente

Succesvolle demodag 'Maïs in beweging'.

Op 4 juni j.l. organiseerden PPO en DLV in het kader van Telen met toekomst de 'Demodag Maïs in beweging' op PPO-locatie Vredepeel. Medewerking voor de demo's onderbladspuit en

rijntoepassing werd verleend door de loonbedrijven Ploegmakers en van der Woerd. De sleepdoek demo is verzorgd door J. Meeuwesen en H. Hoeben.

Ongeveer 160 belangstellenden bekeken de verschillende velddemo's waarbij een duurzame onkruidbestrijding en bemesting centraal stond. De onkruiddemo toonde dat onkruid niet alleen met de traditionele middelen goed is te bestrijden. Het nieuwe middel Maïster, combinaties met een lagere milieubelasting, het spuiten van zeer lage doseringen en mechanische bestrijding bieden eveneens perspectief. Een snelle beginontwikkeling van de maïs geeft een betere onkruidonderdrukking en veelal ook een hogere opbrengst. Op Vredepeel zijn daarom twaalf rassen die verschillen in beginontwikkeling gezaaid. Op de demodag was duidelijk zichtbaar dat rassen met een vlotte beginontwikkeling verder waren ontwikkeld.

Naast de velddemo's waren er demonstraties van de Släpduk spuittechniek, die op 4 bedrijven in de provincie Noord Brabant wordt uitgetest in het project *Schoon Water*, en van rijenbemesting met dierlijke mest tegelijk met zaai. Met deze techniek gaat zo min mogelijk stikstof verloren. Ter ondersteuning aan de demo's en als naslagwerk ontvingen de bezoekers een brochure 'Maïs in beweging' vol praktische informatie. Deze is te downloaden op www.telenmettoekomst.nl. Meer informatie bij Brigitte.Kroonen@wur.nl

Up

Strategie Masterplan Phytophthora overgenomen door Tmt

Alle aardappelteelers hebben in het kader van het LTO-initiatief Masterplan Phytophthora informatie ontvangen om te komen tot duurzame oplossingen voor de *Phytophthora* problematiek in de aardappelteelt. De bestrijdingsstrategieën die zijn opgesteld door onderzoekers, worden overgenomen binnen Telen met toekomst. De nieuwe strategie en de juiste keuze van middelen, geeft minder infectiekans en leidt tot een adequate bestrijding van de ziekte met een zo laag mogelijke milieubelasting. De bedrijven die deelnemen aan het praktijknetwerk beproeven de strategie. Afhankelijk van het groeistadium en de actuele situatie wordt gekozen voor een middel met de laagste milieubelasting. Meer informatie bij Janjo.deHaan@wur.nl

Up

Tmt zoekt oplossingen fosfaatgehalten i.s.m. waterschap Brabantse Delta

Twee vollegroendegroente groepen van Telen met toekomst in Noord Brabant hebben via de provincie Noord Brabant extra subsidie ontvangen. Eén van de wensen was dat Telen met Toekomst samen zou werken met het waterschap Brabantse Delta. Het waterschap kampt met een te hoog fosfaatgehalte in het oppervlaktewater waardoor in de zomer veel problemen met blauwalg ontstaan. Onduidelijk is via welke bronnen het fosfaat in het oppervlaktewater terecht komt. Onderzoek van het waterschap in noord-westelijk kleigebied wijst uit dat er via de drains hoge fosfaatwaarden worden gemeten. In hoeverre er ook op zandgronden fosfaat via de drains in het oppervlaktewater terechtkomt, is niet bekend. Ook afspoeling wordt als mogelijke emissieroute aangewezen. Om inzicht te krijgen, is afgesproken dat bij deelnemers van Telen met toekomst de aan- en afvoer van fosfaat en stikstof op perceelsniveau wordt bijgehouden. Het waterschap start met metingen van het drain-, afspoel en slootwater en neemt hiervoor de kosten voor haar rekening. Meer informatie bij Jacques.Rovers@wur.nl

Up

Brochure duurzaam telen van industriegroenten

Op 25 juni heeft de akkerbouw manifestatie industriegroenten plaats gevonden in Vredepeel (organisatie door DLV, PPO en LTO-groeiservice). Tmt heeft voor de bezoekers een speciale brochure samengesteld met teeltmaatregelen. Deze leiden tot een meer duurzame teelt van de industriegroenten erwt, boon en peen. Rijkso, Laarakker groenteverwerking en TACO-agro onderschrijven de uitgave. De brochure is gratis te bestellen. Bel met PPO-locatie Vredepeel (Brigitte Kroonen) tel: 0478-538240 of mail: Brigitte.Kroonen@wur.nl. De brochure is ook te downloaden vanaf www.telenmettoekomst.nl

Up

BLOEMBOLLEN

Deelnemers vergelijken gebruik vuurwaarschuwingssysteem in lelie

Voor de bloembollenteelt bestaan diverse waarschuwingssystemen tegen vuur. Vuur wordt veroorzaakt door de Botrytisschimmel en kan behoorlijke opbrengstderving veroorzaken. Tegen vuur kan een teler een aantal bedrijfshygiënische maatregelen nemen en preventief middelen gebruiken. Waarschuwingssystemen beogen tijdig aan te geven wanneer infectiekansen kunnen optreden en wanneer het gewas beschermd moet zijn tegen vuur. Zo wordt een optimale inzet van middelen nagestreefd.

De waarschuwingssystemen worden niet door elke teler even enthousiast en doelmatig gebruikt. Uit de bollenstudiegroepen van Telen met toekomst is een aantal lelietelers gevraagd verslag te doen van hun bevindingen in het lopende teeltseizoen. Deze ervaringen staan in de tweewekelijks rubriek VUURWERK van het belangrijkste vakblad voor bollentelers, Bloembollennisie. De rubriek vuurwerk delen tmt-deelnemers hun overwegingen met andere telers en overige betrokkenen uit de sector, om zo een bijdrage te leveren aan het overwinnen van de risicodrempel. Bovendien hoopt het project zo eventuele knelpunten in de toepassing van waarschuwingssystemen in lelie boven water te krijgen.

Meer informatie: Stefanie.deKool@wur.nl en Rik.deWerd@wur.nl

Up

Proef beregenen van lelies m.b.v. tensiometer

Steeds meer lelieteelt vindt plaats op hooggelegen zandgronden. Deze lelies moeten regelmatig beregend worden, omdat de bodem nauwelijks vocht vasthoudt. Telers doen dit veelal op hun gevoel. Om meer te weten over de vochttoestand van de wortelzone in de bodem, heeft de teler van het kernbedrijf van de studiegroep Noord-Nederland een tensiometer in zijn gewas geplaatst. Afspraak is dat de ondernemer als gebruikelijk op zijn gevoel beregent. Voordat hij gaat beregenen leest hij de tensiometer af. Momenten van beregenen en de metingen van de tensiometer kunnen zo worden vergeleken. Deze vergelijking is basis voor bespreking in de studiegroep. Volgend teeltseizoen kan de berekening met behulp van de tensiometer dan beter worden afgestemd op de behoefte van het gewas. Tegelijk zullen deze gegevens een basis zijn voor gesprekken met andere partijen in de regio, zoals de drinkwatermaatschappij, het Waterschap of de Provincie.

Meer Informatie: Jan.Brouwer@wur.nl

Up

BOOMTEELT

Roofmijten nu ook toegepast in laanbomen

Bij vier laanboomtelers uit de groep Opheusden van Telen met toekomst zijn onlangs roofmijten uitgezet tegen bonespint en roestmijt. Terwijl bestrijden van plagen met natuurlijke vijanden in de fruitteelt al 20 jaar gemeengoed zijn, is dit in de boomteelt een betrekkelijk nieuw fenomeen. Het experiment is veelzijdig van karakter. De telers leren met hulp van PPO plagen te scouten in hun gewas. Ze kunnen bespuitingen tegen spint achterwege laten.

Om de roofmijt niet kwijt te raken, kunnen bepaalde breedwerkende middelen tegen andere plagen in de laanbomen niet meer worden ingezet. Voor de meeste van deze middelen zijn alternatieven voor handen, voor een aantal plagen is dit lastiger. Voorbeelden daarvan zijn bijv. mineerders en galmuggen. Voor de telers zal het een grote stap worden om de breedwerkende middelen niet meer in te zetten, omdat men vertrouwd is geraakt met het pakket dat gewoonlijk wordt gebruikt.

Leveranciers van gewasbeschermingsmiddelen worden regelmatig op de hoogte gehouden van de resultaten en ervaringen in dit project. Zo kunnen zij in de toekomst hun adviezen en bestrijdingsstrategieën aanpassen aan het gebruik van roofmijten.

Meer informatie: Frank.Nouwens@wur.nl

Up

Demobijeenkomst op laanboomkwekerij toont geïntegreerde gewasbescherming

Op 22 juni werd op het boomkwekerij Mauritz in Opheusden (tmt deelnemer) een geslaagde bijeenkomst georganiseerd voor laanboomtelers. De middag had een zeer praktisch karakter. De bezoekers zijn in groepjes rondgeleid door het bedrijf dat experimenteert met diverse vormen van geïntegreerde gewasbescherming. Daarnaast was er informatie over andere vormen van geïntegreerde bestrijding en over beslissingsondersteunende systemen en informatiebronnen. Van de ca. 250 laanboomtelers in Nederland hebben er ca. 100 deelgenomen aan deze bijeenkomst.

De reacties van de bezoekers waren verschillend. Hoewel over het algemeen zeer geïnteresseerd, zien velen toch wel op tegen de vaak hogere kosten en het meerwerk van alternatieve bestrijdingsmethoden. Mauritz hield de aanwezigen voor dat het middelenpakket in ieder geval kleiner zal worden in de komende jaren. Onderzoeker Frank Nouwens: "het vraagt een omslag in het denken. In de open teelten is het gebruik van bijvoorbeeld natuurlijke vijanden nog nauwelijks ingevoerd. Geïntegreerde gewasbescherming vereist een aangepaste manier van werken en een andere keuze van middelen. Dit soort bijeenkomsten draagt bij aan die verandering." De aanwezige vertegenwoordigers van de belangen-organisaties in de boomteelt (GLTO en Bond van Boomkwekers) waren enthousiast over de middag en het succes ervan.

De bijeenkomst was een gezamenlijk initiatief van Telen met toekomst en het project "Boeren en tuinders gaan voor schoon water" van de GLTO.
Meer informatie: Frank.Nouwens@wur.nl

Up

Fruitteelt

Oorwurm sparen als best practice

Oorwurmen zijn in de fruitteelt zeer belangrijke natuurlijke vijanden van onder meer perenbladvlo en appelbloedluis. Het sparen van oorwurmen is daarom een 'best practice' als alternatief voor chemische bestrijding. Maar hoe houd je op je bedrijf rekening met oorwurmen en hoe kun je ze sparen, dat is de vraag voor veel fruittelers en ook nog voor onderzoekers.

De laatste jaren lijken plagen als perenbladvlo en appelbloedluis toe te nemen. De indruk bestaat dat dit komt door een afname van het aantal oorwurmen. Onduidelijk is waardoor deze afname wordt veroorzaakt. Om inzicht te krijgen, voert PPO momenteel samen met BioFruitAdvies een inventarisatie uit bij zowel biologische fruittelers als geïntegreerde bedrijven. Ook telers uit het praktijknetwerk Telen met toekomst nemen deel aan de inventarisatie. Op de bedrijven wordt de hoeveelheid oorwurmen bepaald. Tevens vullen de telers een vragenlijst in met bedrijfskenmerken en teelthandelingen. Via deze gegevens hopen PPO en BioFruitAdvies een beeld te krijgen van de factoren die van invloed zijn op de oorwurmpopulatie. Zo kan een antwoord worden gegeven op de vraag hoe fruittelers oorwurmen kunnen sparen. Voor informatie mail met: Herman.Helsen@wur.nl

Up

Glastuinbouw

Samen werken aan geïntegreerde bestrijding in chrysanth

Bij chrysanth is Telen met toekomst niet het enige project dat actief werkt aan geïntegreerde bestrijding. Ook de PT projecten 'Strateeg' (LTO Groeiservice) en 'Praktijkproef geïntegreerde gewasbescherming in chrysanth' (Van Iperen/Syngenta Bioline) hebben tot doel om geïntegreerde gewasbescherming breed ingevoerd te krijgen. Hoe verhouden deze projecten zich nu tot elkaar?

Het project Strateeg probeert op verschillende wijzen telers van bloemisterijgewassen actief te laten worden op het gebied van geïntegreerde gewasbescherming. Hiervoor zet het project voorbeeldgroepen, kennismarkten, handleidingen en cursussen op. Bij alle activiteiten worden zoveel mogelijk alle partijen uit de keten betrokken om het optimale resultaat te bereiken. Voor het gewas chrysanth is bij Strateeg momenteel één voorbeeldgroep actief en dat is de groep van 5 telers van de Praktijkproef geïntegreerde gewasbescherming. In deze proef wordt geïntegreerde

gewasbescherming volgens het door Van Iperen BV en Syngenta Bioline ontwikkelde protocol toegepast. Het doel is duidelijk te maken onder welke voorwaarden en in welke mate toepassing van geïntegreerde gewasbescherming voor het bestrijden van ziekten en plagen mogelijk is. Het praktijknetwerk Chrysant van Telen met toekomst bestaat uit zes telers die verschillende gewasbeschermingsstrategieën volgen en waar verschillende toeleveranciers en adviseurs bij zijn betrokken. De aanpak van Van Iperen en Syngenta Bioline is één van de strategieën. Op drie van de zes bedrijven worden natuurlijke vijanden uitgezet. De drie andere zetten geen natuurlijke vijanden uit, maar gebruiken eventueel wel gewasbeschermings-middelen van natuurlijke oorsprong. In het netwerk praten telers met elkaar en met onderzoekers en adviseurs over de strategieën en wordt het middelenverbruik (kg actieve stof, milieubelasting, kosten) geanalyseerd.

Deze drie 'implementatie' projecten worden o.a. gevoed door de PPO Glastuinbouw onderzoeksprojecten 'Beheersstrategieën in de glastuinbouw' (LNV) en 'Geïntegreerde bestrijding in chrysant' (i.s.m. DLV Advies; Productschap Tuinbouw).

Meer informatie: Ellen.Beerling@wur.nl

Up

Mocht u voor deze Nieuwsbrief geen belangstelling hebben, dan kunt u dit kenbaar maken door een emailbericht te sturen naar info@telenmettoekomst.nl met als onderwerp "afmelden nieuwsbrief Telen met toekomst".

Up